

LUNDS UNIVERSITET

Medicinska fakulteten

Institutionen för hälsovetenskaper
Arbetsterapeutprogrammet

Examensarbete på kandidatnivå 15 hp
Hösten 2018

Musicerandets värmande effekt i ett kallare land

Musiken som meningsfull aktivitet för migranter och för
deras hälsa och välmående

Författare: Alexander Hanke

Handledare: Carina Tjörnstrand

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Arbetsterapeutprogrammet
Box 157, 221 00 LUND

Muciserandets värmande effekt i ett kallare land

Musikens betydelse som meningsfull aktivitet för migranter och för deras hälsa och välmående

Författare: Alexander Hanke

Handledare: Carina Tjörnstrand

Examensarbete på kandidatnivå

Hösten 2018

Abstrakt

Arbetets syfte var att med en kvalitativ ansats och med djupintervjuer utforska upplevelsen av meningsfullhet kopplat till aktiviteten att musicera för migranter som genomgått en migration till Sverige. Samt att resonera kring vad musikaktiviteter kan ha för förlängda effekter på välmående och hälsan för informanterna. Syftet besvarades med hjälp av att ha analyserat materialet dels induktivt och dels deduktivt. Den induktiva analysen klargjorde två kategorier; "Musikens roll innan och under migrationen" vilket gav aktiviteten en livshistorisk beskrivning där de beskrev hur det var när de först kom i kontakt med musiken och deras tidigare förhållande med musik i hemlandet. Den andra kategorin från den induktiva analysen var "Förutsättningar för muciserandet" som innefattade både materiella och sociala förutsättningar och hinder i det gamla och nya landet. Den deduktiva analysen kategoriserade det manifesta materialet efter ValMO-modellens värdetriad och kunde på så vis beskriva informanternas upplevelse av meningsfullhet genom värdeupplevelser. Materialet som beskrev musikens värde var rikt och det visade sig att det fanns mycket för informanterna att beskriva under de tre värdekategorierna vilket kan tyda på att musiken spelar en stor roll för att finna meningsfullhet i deras nya land och vardag.

Nyckelord

Musik, Migration, Migrant, Arbetsterapi, Meningsfullhet, Hälsa, Välbefinnande, ValMO

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Arbetsterapeutprogrammet
Box 157, 221 00 LUND

Musicmakings warming effects in a colder country

Author/s: Alexander Hanke

Supervisor: Carina Tjörnstrand

Bachelor thesis

Fall 2018

Abstract

The purpose of this essay was to explore, by using a qualitative method with deep interviews, the experience of meaningfulness in connection with the activity of musicmaking for migrants who have emigrated to Sweden. The essay also intended to reason about what kind of effects musicmaking might have on health and wellbeing for the participants. The purpose was answered by analysing the material both through an inductive and deductive method. The inductive method resulted in two categories; "The role of music before and during the migration" which gave a lifehistoric perspective where they described when they first came into contact with music and their early relationship with music in their homecountry. The other category from the inductive analysis was "Prerequisites for musicmaking" that entailed both material and social prerequisites and hurdles in their old homecountry and their new context. The deductive analysis categorised the manifest material according to the ValMO-modell's value triad and could in that manner describe the informants experience of meaningfulness. The material was rich and the informants apparently had a lot to describe that could be used in relation to the valuetriad-categories which could mean that music plays a big role for them when it comes to experience wellbeing in their new country and context.

Keywords

Music, Migration, Migrant, Occupational Therapy, Meningfulness, Health, Wellbeing, ValMO

Lund University
Faculty of Medicin
Occupational Therapy Programme
Box 157, S-221 00 LUND

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Inledning	1
Musik och människan på olika platser	1
Hälsa och arbetsterapi.....	3
Migration och Aktivitetsrättvisa	5
Syfte	6
Metod	6
Design	6
Urval	6
Procedur	7
Datainsamling	7
Dataanalys	8
Forskningsetiska överväganden	9
Resultat	10
Musikens roll innan och under migration	10
Förutsättningar för Musicerandet i en ny kontext	13
Upplevd meningsfullhet i musicerandet enligt ValMo-triaden	16
Konkreta värden.....	16
Socio-symboliska värden	18
Självbelönande värden	21
Diskussion	23
Resultatdiskussion	23
Metoddiskussion	26
Slutsats	27
Referenslista	28
Bilaga 1	32

Bakgrund

Inledning

Människan har valt att skapa sedan så långt tillbaks som man kan räkna i vår gemensamma historia. Att gestalta och berätta skulle kunna betraktas som ett universellt värde. Det har kartlagts bakåt i tiden av forskare i vår moderna historia och det har studerats i isolerade kulturer. Författaren till denna studien har intresserat sig för frågor som självvalt skapande och förutsättningarna för dessa i ett alltmer, kanske upptaget eller tempofyllt samhälle. Hur premieras detta, hur prioriteras detta, på såväl macro- som micro-plan? Vilka effekter detta har, hur det kan studeras och hur det påverkar oss är frågor som är svåra att besvara men som likväl kan anses behöva utforskas. Alla dessa frågor är frågor som detta arbetet vill försöka närma sig. Som hjälp så vänder sig författaren till personer som har haft ett ovärderligt perspektiv och erfarenheter av att utöva musik på olika platser.

Musik och människan på olika platser

Man har länge studerat och kunnat fastslå att musik kan ha och har positiva, direkt mätbara effekter i många människors liv samt att musik skulle kunna ha en viktig roll i sammanhang för rehabilitering för många olika grupper i kliniska sammanhang. Individer som upplevt en stroke kan med hjälp av att lyssna på musik få bättre förutsättningar för att utveckla och främja både verbalt minne och fokuserad uppmärksamhet (Särkämö, 2008). För cancer- och alzheimers-patienter så har man påvisat en rad positiva effekter gällande oro, stress, upprördhet, livskvalitet (QoL) och även smärthantering (Bradt, 2011, Cox, 2011). Vad det gäller demenspatienter så har utövandet och engagemang i musikaliska aktiviteter (lyssna, spela, dansa och sjunga) visat positiva effekter på livskvalitet och ökat engagemang till sociala aktiviteter (Sixsmith och Gibson, 2007).

Personer som har migrerat från ett annat land till ett nytt möter hinder på vägen vad det gäller att finna meningsfulla aktiviteter och i samband med att anpassa sig till en ny kontext. Att sysselsätta sig med meningsfulla aktiviteter är grundläggande för välmående och för att kunna uppleva en god hälsa (Christiansen & Baum, 2005). Det finns ett stort värde att försöka studera erfarenheterna hos denna gruppen vad det gäller att sysselsätta sig med t.ex. musik som en meningsfull aktivitet i en ny kontext.

Den vetenskapliga definitionen av migration är: en förflyttning över en längre distans från ett administrativt område till ett annat. En immigration är en målinriktad förflyttning *till* en specifik plats medan emigration är en flytt *från* en specifik plats. Utöver detta så finns det tvingad och frivillig migration (Knox & Marston, 2004). Migrationsbegreppet är alltså övergripande och innefattar dessa båda begrepp.

Bossius och Liljestam från Institutionen för Kulturvetenskap, Göteborgs Universitet, skriver om projektet Musik i Människors Liv där de i inledningen fastslår att ”kunskapen om hur människor använder musik och vilka effekter musik har är skissartad och fragmentarisk” (Bossius och Liljestam, 2011, s.9). Enligt författarna så finns det inneboende kvalitéer i fenomenet musik som gör det svårt att beskriva upplevelser kring musik med ord. Inte nog med detta så tycks det finnas uppfattningar som menar på att musikens sociala effekter har undervärderats i västvärlden. Musik i sig beskrivs sedan som något mycket mer än ett fritidsnöje och en viktig del i en människas strävan efter att skapa och upprätthålla en identitet. Musik som aktivitet beskrivs här som både lyssnande och utövande. I deras projekt har de intervjuat informanter med fokus på att ta reda på hur, när, var och varför människor använder musik och vilken funktion den har. Resultatet visar att personer som är utlandsfödda eller har föräldrar som är utlandsfödda använder musik för att markera etnisk identitet medan etnicitet sällan eller aldrig tas upp av de svenska deltagarna i studien. Det var tydligt i deras projekt att en del av informanterna sökte en identitet via musiken från det gamla hemlandet. Att ingå i en kultur eller ett socialt kulturellt sammanhang och känna tillhörighet är något som har betydelse för upplevelsen av meningsfullhet enligt arbetsterapeutisk litteratur (Erlandsson & Person, 2014). I den delen av projektet som handlar om ”Musiken och den Existentiella hälsan” användes musik som redskap för självterapi. Resultatet visar på hur musik kunde användas för att ta sig igenom svåra perioder i informanternas liv och hantera starka känslor (Bossius och Liljestam, 2011, kap. 11).

Forskningen ovan visar på att musik har förmågan att förmedla kultur, hjälpa till att finna existentiella värden och kan hjälpa till att finna ordning i en kaotisk tillvaro vilket är en spännande aspekt att undersöka i förhållande till migranternas upplevelse av musik som en meningsfull aktivitet.

Hälsa och arbetsterapi

Hälsa och välbefinnande kan definieras på en rad olika vis, man kan definiera det med ett fokus på avsaknaden av sjukdom eller dålig hälsa. Som en avvikelse från normen där olika till exempel biomekaniska tillkortakommanden uppmärksammas. Ett annat sätt att se på saken är att se på hälsa som en holistisk positiv upplevelse av ens varande och görande, där kroppen fungerar tillfredsställande ur ett helhetsperspektiv och där valet av, förmågan till, och meningen med, aktiviteter är en viktig hälsofaktor (Erlandsson & Person, 2014). Hälsa kan då ställas i relation till en upplevelse av välmående, alltså något subjektivt som upplevs olika av personer som kan ha liknande förutsättningar. Det kan sammanfattas som en individs upplevelse av belåtenhet och tillfredsställelse och förmåga att hitta mening, acceptans och känsla av sammanhang (Antonofsky, 1996).

Arbetsterapi är ett professionsområde med den senare så kallade holistiska definitionen av hälsa och välbefinnande. Aktiviteten står i fokus för den arbetsterapeutiska professionen det ses som ett medel för att erhålla eller tillgodose sig själv sina grundläggande behov, utveckla självförtroende, meningsfullhet, syfte och intellektuell utmaning. Aktivitet ses också som ett grundläggande behov i sig självt (Christiansen & Baum, 2005, kap 7).

Ett lyckat aktivitetsutförande sker när person, omgivning och aktiviteten samspelar för att stödja en uppgift, aktivitet eller en persons roller som i sin tur definierar en person som en individ (Christiansen & Baum, 2005, s 94) t.ex så kan man visa på en roll man tidigare haft då man utför musik i en ny kontext. Kielhofner beskriver mänskligt utförande av aktivitet som kulturellt meningsfull; lek, arbete eller dagliga aktiviteter över tid och i kontexten av ens fysiska och sociala värld (Christiansen & Baum, 2005). Utförandet av en aktivitet kan te sig olika för varje individ relaterat till deras personliga förmågor och uppfattningar men det är också kopplat till omgivningen.

Att flytta till ett nytt land kan innebära att förlora många möjligheter till att uppleva meningsfull aktivitet. Csikszentmihalyi som är psykolog och har utvecklat teorin om "flow", har även han ett perspektiv på vilken funktion musik kan fylla i personers liv. Han skriver så här "Musik hjälper till att organisera sinnet och minskar därför den psykiska entropi vi upplever när en slumpartad information stör våra målsättningar. Att lyssna till musik håller

ledan och ångesten borta och när man på allvar koncentrerar sig på den kan den skapa flowupplevelser” (Csikszentmihalyi, 1992, s.138). Flow ses som en grundläggande upplevelse för att uppleva meningsfullhet, inte bara i aktivitet utan även generellt, i livet. När en aktivitet t.ex. musik, innefattar en utmaning som matchar en utövares goda förmågor uppstår enligt honom en känsla av flow, som beskrivs som en transcendental upplevelse där man glömmet tid och rum för att uppslukas helt av själva görandet utöver just denna upplevelsen så finns det matchningar av aktivitetens utmaningar och individens förmågor som kan resultera i en känsla av kontroll, avslappning, tristess, apati, oro, ångest och upphetsning. Dessa olika faktorer kan också vara avgörande för hur man väljer att fortsätta med olika aktiviteter eller ej och på så sätt bygger upp en annorlunda aktivitetsrepertoar. Csikszentmihalyi är däremot tydlig med att det behövs en balans mellan övriga upplevelser och aktiviteter för att inte flowupplevelsen ska bli som ett typ av missbruk. (Christiansen & Baum, 2005, kap 6; Erlandsson & Person, 2015, s.43; Csikszentmihalyi, 1990) Flow skulle kunna vara en viktig företeelse att undersöka närmare hos grupper som immigranter som bygger upp en ny tillvaro i ett nytt land med begränsade tillgångar till meningsfulla aktiviteter och sociala sammanhang.

ValMO modellen fokuserar på meningsfullhet och värde i aktivitet och beskriver valet av meningsfulla aktiviteter som en komplex individuell process som relaterar till tidigare livserfarenheter och som en del av ett pågående kontinuum. Att skapa sig en förståelse för meningsfullheten i t.ex. musik är också en förutsättning för att förstå en aktivitets möjligheter samtidigt som upplevelsen av meningsfullhet ses som en förutsättning för att uppleva hälsa. Meningsfullhet kan enligt denna modellen betraktas ur tre perspektiv; livslångt, i den omedelbara erfarenheten och den direkta upplevelsen av en aktivitet. Författarna för modellen går vidare med att förklara vikten av att förstå hur en individ värderar en aktivitet för att också kunna förstå hur den ter sig meningsfull. En värdetriad med tre värddimensioner beskrivs i modellen. *Den konkreta värddimensionen* är kopplat till direkta resultat som kommer ur aktiviteten, de kan vara fysiskt påtagliga eller påtagliga på det viset att dom utvecklar en förmåga som är tillfredsställande. *Sociokulturellt värde* innefattar en aktivitet som på ett personligt, sociokulturellt eller universellt plan är meningsfullt på grund av sin innebörd, det kan få sitt värde genom att aktiviteten kommunicerar någonting eller fyller en funktion i förhållande till identifikation. Den sista värddimensionen kallas för *självbelönande värden* och fokuserar på en lustfylld känsla som i sig kan vara orsak till att en person ägnar sig åt en specifik aktivitet (Erlandsson & Person, 2014).

Ett humanistiskt hälsoperspektiv och specifikt ValMo modellen kan bidra till att skapa förståelse för behovet för individer i nya sociala kontexter, med en unik livshistoria och kulturella erfarenheter. Samt undersöka musikens potential till att främja en kontinuitet av välmående och anpassning till en ny miljö kopplat till värdet av aktiviteten.

Migration och Aktivitetsrättvisa

2017 invandrade 144 489 personer till Sverige (Statistiska centralbyrån [SCB], 2017) och många som kommer hit kommer från en kulturell kontext, olik den Svenska, som för individen innebär att man har både unika förutsättningar och erfarenheter som man måste hitta ett nytt sammanhang för. En person som migrerar genomgår unika förutsättningar för att ta sig an meningsfulla aktiviteter och upplever sannolikt hinder på vägen som kan få förlängda följder för hälsan (Pooremamali, 2012). Innom arbetsterapeutiska modeller är känslan av meningsfullhet i aktiviteter ofta en nödvändig ingrediens för att aktiviteten ska främja god hälsa (Christiensen & Baum, 2007, Kielhofner, 2009, Erlandsson & Person, 2014).

I den arbetsterapeutiska, vetenskapliga, diskursen har man relativt nyligen börjat närma sig den politiska arenan genom begreppet Aktivitetsrättvisa där faktorer för flyktingar och andra som på ett eller annat vis blivit offer för globala eller regionala politiska förutsättningar problematiseras ur ett rättighetsperspektiv. Kronenberg och Pollard (2005) anser att det därför är upp till arbetsterapeuter att intressera sig för internationella och globala problem. Inom den arbetsterapeutiska forskningen så finns begreppet aktivitetsförlust vilket är ett fenomen som uppstår när yttre faktorer hindrar en person från att delta, erhålla eller använda sig av meningsfulla aktiviteter över en längre tid (Townsend, 2007, Whalley & Beagan, 2016).

Baserat på ovan text och att det till författarens vetskap inte finns studier som behandlar hur en meningsfull självvald aktivitet kan upplevas annorlunda i en ny kontext och mer specifikt: Hur upplevs musik som en meningsfull aktivitet av migranter i Sverige.

Därmed så finns det ett behov av att utföra arbetsterapeutisk forskning som är användbar för beslutsfattare och andra forskningsdiscipliner. I den svenska kontexten så behöver förståelsen för immigrantens perspektiv och behov utvecklas (Kristal-Andersen, 2001). Forskning kan ge en tydlighet inför dessa begrepp, personliga erfarenheter, kontexten de befinner sig i samt den kontext de kommer ifrån och att försöka främja välmående och göra det enklare för personer

att ta sig an meningsfulla aktiviteter. För att kunna möta, förstå och göra nyanlända individers röst hörda krävs mer forskning.

Syfte

Studiens syfte är att med hjälp av djupintervjuer ta reda på vilken betydelse musicerande har som meningsfull aktivitet för personer som emigrerat till Sverige och för deras hälsa och välbefinnande.

Metod

Design

En kvalitativ ansats används för att besvara syftet. Studien är en tvärsnittsstudie med djupintervjuer.

Urval

Informanterna kom att bestå av består av 3 personer från Iran. Sammanlagt tillfrågades 5 och 4 stycken intervjuades, därav 1 intervjuad person som ville avstå att vara representerad i studien av personliga skäl. Deltagarna var mellan åldrarna 23-47 och alla män. Informanterna var uppväxta i olika geografiska och kulturella områden i Iran och hade varit i Sverige mellan 3 - 16 år. Deltagare A var 47 år, uppväxt i norra Iran och hade en 5 årig universitetsutbildning, fru och barn. Han hade även minnen från Iran innan revolutionen. Deltagare B var 29 år, uppväxt i norra Iran och hade en utbildning som motsvarar svenska gymnasiet, han var ensamstående och arbetslös. Deltagare C var 33 år och uppväxt i södra Iran, hade en utbildning som motsvarade högstadienivå i Sverige och var vid intervjun sambo och studerande. Samtliga kan beskrivas som att dom har genomgått en emigration från Iran. Det fanns varierande grader av tvång inblandat i emigrationen där vissa lämnade på grund av ekonomiska orsaker och andra lämnade på grund av allmänt dåliga framtidsutsikter och en av deltagarna kunde inte återvända på grund av ett tidigare politiskt engagemang i hemlandet.

Inklusionskriterier till studien var att informanterna var födda i ett land utanför Europa och och för tillfället vistas här, själva definierar sig som utövare av musik och kan prata antingen svenska eller engelska.

Procedur

I ett inledande skede kontaktades flera organisationer som var aktiva i södra Sverige och som bedriver verksamheter med flyktingar och invandrare för att söka efter potentiella deltagare. Efter svar om att ingen kunde bistå med hjälp kontaktades även SFI skolor via mail till både lärare och chefer men även det var utan framgång. Istället kontaktades personer som bedriver kulturprojekt som kunde referera vidare till andra som bedrev projekt med mångkulturella ambitioner. Dessa personerna bistod med de första informanterna. Kontakten med deltagare togs med hjälp av personer som är verksamma inom ideella föreningar. Föreningarna var kända av författaren till studien sedan tidigare och det fanns en förkunskap om att föreningarna dels hade medlemmar som var aktiva med musik och dels tillsammans med flyktingar och invandrare. Med snöbollsprincipen hittades sedan fler av deltagarna till exempel en person kunde sedan inkluderas i projektet då en tidigare informant refererat till honom. Parallellt med detta sökandet så tillförskansades ett bakgrundsmaterial och en frågeguide utvecklades (Se bilaga 1). Intervjupersonerna kontaktades via mail eller telefon där en inledande presentation av studien utfördes och där informanterna också informerades om frivilligheten i studien samt att dom har full rätt att avbryta medverkan när som helst. Sedan fick de inledningsvis föreslå en mötesplats och tid som var lämplig för dem, där intervjun kunde spelas in och där ett samtal kunde föras ostört. Vid två av fallen så fick intervjuaren välja intervjuplats efter samma kriterier som ovan.

Datainsamling

Insamlingen av datamaterialet utfördes via semi-strukturerade intervjuer med en frågeguide som var konstruerad för att främja ett öppet samtal och främst för att fylla i eventuella informationsluckor medan intervjun ägde rum. Öppenheten i intervjun gav en tillåtelse att aktivt intressera sig för intervjupersoner med ambitionen att skapa en fri dialog med ett djup som följd (Kvale, 2008). För att uppnå detta så var det viktigt att välja en plats som tillåter en konversation där intervjuaren var bekväm och avslappnad. Vid varje intervjutillfälle presenterades premisserna för projektet och vad studien ville undersöka. När informanten

delgivits den informationen så påbörjades själva intervjun. Den fokuserade inledningsvis på att bygga upp en relation mellan informanten och intervjuaren. Inledande frågor var breda och öppna och ställdes med en ambition av att starta konversationen samtidigt jag som forskare erhöll en grundläggande bild om vem man pratar med. Efter detta kom intervjuguiden att fokusera på studieämnet och upplevelser kring musik, ett kronologiskt upplägg fanns i guiden men var inte styrande för intervjun. Det fanns förberedda följdfrågor kring upplevelsena som förväntades beskrivas. Det fanns även följdfrågor förberedda som var meningen att utveckla upplevelsen av hinder och möjligheter för aktivitetsutövandet. Musikens roll i förhållande till omgivningen var också viktiga att inkludera. Efter hand som intervjun fortlöpte så kunde eventuella tillägsfrågor göras i slutet av intervjun för att uppnå validitet i materialet om det omedelbart verkade vara områden som kanske inte hade tagits upp i sin helhet. Frågeguiden utformades med förförståelsen som återfinns i bakgrunden och litteratur om intervjun som verktyg i kvalitativ forskning (Kvale, 2008; Weiss, 1995). Guiden var utformad utan att ha ett större fokus på arbetsterapeutisk terminologi för att låta frågorna vara så öppna som möjligt. Intervjuerna spelades in och transkriberades så snart som materialet var insamlat. Längden på intervjuerna var mellan 35 och 70 minuter. En intervju ägde rum på engelska och de andra två på svenska.

Dataanalys

Vid analysen av materialet så användes både en induktiv och en deduktiv metod så som den beskrivs av Lundman och Graneheim (2015) och Hsieh och Shannon (2005). Först så genomfördes en induktiv konventionell innehållsanalys av materialet. Med den induktiva ansatsen så analyseras och kodas den manifesta texten utan att styras av på förhand bestämda kategorier. Det första steget i analysen innebar att skapa sig en bild av texten genom att läsa den. Sedan delades texten in efter meningsbärande enheter där varje enhet har information som relaterar till studiens syfte. Efter det så kondenserades dessa enheterna genom att man tog bort överflödiga/onödiga information utan att förändra textens innehåll. Sedan kodas de kondenserade enheterna för att slutligen kategoriseras. I slutet av den induktiva kategoriseringsprocessen så upptäcktes det att det fanns förutsättningar för att också göra en deduktiv riktad innehållsanalys av materialet för att tydligare beskriva värdena och upplevelsen av meningsfullhet i musicerandet. Det fanns alltså förutsättningar att vara mer teoristyrda, i det här fallet efter ValMo-modellens *värde triad* och kategorisera materialet från informanterna därefter. Detta för att göra materialet som innehöll mycket information om

musicerandets olika värdeaspekter mer förståeligt och tydligare. Utifrån *värdeatriaden* kunde en analys där de insamlade uppfattningarna grupperades under varje dimension från intervjuerna följa (Lundman & Graneheim, 2015, Hsieh & Shannon, 2005). Under analysen fördes memo-anteckningar för att påminna om eventuell teoriladdning från författaren. Memo-anteckningarna hjälpte även för att hålla isär tolkningar från det faktiska materialet och för att sedan kunna använda sig av tolkningarna för diskussionsdelen. I enlighet med Hallberg (2002) var det viktigt att under arbetet ständigt jämföra den råa datan med de uttolkade kategorierna allt eftersom för att inte förlora delar av innehållet i den analytiska processen. Betydelsen av meningsfullheten i upplevelsen diskuteras sedan med hjälp av aktivitetsvetenskapliga begrepp för att försöka nå en holistisk bild av hälsoeffekterna i det kvalitativa materialet.

Forskningsetiska överväganden

Det var viktigt att deltagarna blev informerade om studiens syfte och att de lämnade ett informerat medgivande till medverkan som bygger på ett verkligt samförstånd. Av den anledningen fick de information skickad skriftligt via mail om studiens syfte, frivilligheten att ställa upp samt rätten att när som helst avbryta sin medverkan i studien. Alla informanter blev informerade om att deras uppgifter och materialet som var insamlat kommer förstöras efter godkännandet av studien och att det yttersta ska göras för att stärka deltagarnas konfidentialitet i arbetet (Codex, 2013).

Viktigt att överväga är också kulturella skillnader och att visa extra hänsyn till eventuell känslighet kring aktiviteten på grund av tidigare erfarenheter i samband med denna. Att ta del av någons skapande skulle kunna vara utlämnande för individen i fråga och kräver också respekt från mitt håll och en tydlighet gällande frivilligheten för deltagandet och konfidentialitet i arbetet.

Som författare av en vetenskaplig artikel och projekt som går ut på ett möte med en människa som delger information om sin livshistoria så är det viktigt att ständigt påminna sig om att inte tala *till* eller *om* någon av dessa personer, varken vid mötet eller i analysen av arbetet. Istället bör arbetet försöka sträva efter att göra individernas röster hörda och med vetenskaplig terminologi försöka främja en tydlighet och utläsa hur materialet relaterar till syftet. Det också

viktigt att med försiktighet uttala sig om grupper och vid de tillfällen där det görs i sådana fall problematisera genom att medvetandegöra mitt som författare eventuella post-koloniala arv i en västerländsk och svensk kontext. Frågan vem har rätt att säga vad om vem lyfts av den anledningen utan att för den sakens skull kräva svar på samma fråga.

Resultat

Den induktiva analysen resulterade i två kategorier: "*Musikens roll innan och under migrationen*" samt "*Förutsättningar för musicerandet*". Förutsättningar för musicerandet är relaterat till hinder och möjligheter för utförande. Denna kategori ger en bakgrund till musicerandets roll i informanternas liv idag, i den kontext de befinner sig i vid tillfället då intervjuerna ägde rum. Kategorin sammanfattar först både musikens roll i livshistorien innan och under migrationen. Här framgick det att informanterna hade olika erfarenheter av musik i tidig ålder och även olika erfarenheter. Musicerandet bidrog med en aktivitet som senare skulle spela en stor roll i deras liv vad gäller både hälsa och välbefinnande men också meningsfullhet.

Musikens roll innan och under migration

Deltagarna delar alla tidiga minnen av musik men då dom kommer från ett land som mellan 70- och senare 90-talet kom att genomgå stora politiska och ideologiska förändringar så blir informanternas erfarenheter olika vad det gäller dom tidiga upplevelserna. En av informanterna beskriver också tillhörigheter och identifikation med en etnisk minoritetsgrupp inom Iran och detta var även samma deltagare som hade både erfarenheter och minnen av Iran före revolutionen vilket förändrade både förutsättningar för och synen på musik som aktivitet i deras hemland. Deltagare A beskriver att musik är något som var ständigt närvarande i hans uppväxt och jämför klimatet innan revolutionen vid det Svenska klimatet idag. Han beskriver också hur viktig del det är i Kurdernas traditioner och kultur och att det är en av anledningarna till varför Musik kunde fortsätta spela en stor roll i hans liv även efter revolutionen. Han menade på att det helt enkelt inte gick att förbjuda musik och att motståndet från kurder var för stort. Han beskriver dock att förutsättningarna förändrades och att han aldrig jobbat med musik i Iran men att han precis som andra i Iranska kurdistan: "...där nästan alla sjunger, dom kan spela musik. Och dom har speciell musik. Nästan alla sjunger.

Det är kurdisk folkmusik.”

Från materialet som A bistått med så förekommer det inte så djupa funderingar på hur ett liv utan musik skulle se ut eller tankar på att inte ha möjligheter att utöva musik. Senare, efter att ha kommit till Sverige så uppstod andra hinder för denna deltagaren som på olika sätt gjorde det svårt att utöva musik på ett tillfredsställande vis men musikens närvaro i livet ifrågasätts aldrig närmare. Deltagare B och C är båda uppväxta i Iran efter revolutionen, på olika geografiska platser och i något olika åldrar. Dom beskrev olika tidiga erfarenheter av musiken men pratar mycket mer om musikens roll i deras liv i förhållande till andra prioriteringar. Det tycks finnas ett fokus kring Musikens filosofiska betydelser och funderingar över sociala och materiella förutsättningar för fritt musikutövande. B och C har en delad erfarenhet av att musiken inte alltid har och inte nödvändigtvis bör ha en plats i deras liv, då som nu. De har båda starka känslomässiga minnen och beskrivningar av hur det var när de fick lära sig spela eller lyssna på musik för första gången i Iran.

B - *“Yeah it was magical, better than anything I have ever experienced in that country before. So I was like what the fuck is happening? Is it existing this thing? Like fantasy, different part of your life that is not related to any other part.”*

C - *“...med modern musik det var typ en guitar, det förändrade hela mitt liv alltså. Alltså att höra ett instrument först, jag har inte hört framför mig, bara med högtalare, men någon som har aldrig sett guitar eller elguitar och elmusik, första gången kommer framför en man bara woow, det är sjukt liksom.”*

Medan A säger att musiken handlade om kärlek och var något som man hörde överallt så beskriver C en otillåtande social omgivning då han växte upp. C hade en släkting som spelade kassett-band med västerländsk musik som kom att förknippas med en tanke om frihet. B beskriver hur det var när internet dök upp i hans liv. Efter att ha tränat traditionell och klassisk musik så exponerades han för en annan typ av musik då internet kom. Den västerländska musiken också kom att representera något som inte fanns i den miljön han befann sig i där.

C började spela musik med vänner, på bröllop och på andra events. Han beskriver att det fanns en naivitet bland publiken som gjorde det lätt att framträda och få bekräftelse från omgivningen men att han efter ett tag insåg att han inte spelade bra eller utvecklades som han

ville.

C - "Då var det för mig mest high on life och exstasy, dans och sjunga. Maximal glädje, jag var inte musiker. Men nu när jag tänker tillbaka jag vet inte om det var själva musiken utan det var jag. Jag ska ha massa kul."

Efter detta citatet beskrev C hur han fick lära sig att det var arbete att vara musiker, man var tvungen att träna, dels för att kunna bli tekniskt bättre men senare pratar C mer om hur svårt det är att hålla sig inspirerad och hur han tycker att man bör spela i förhållande till sina känslor/mående. Medan han var i Iran så förklarar han att tillgången till musik och instrumenten, alltså både sociala miljöer för att delta i musiklyssnande men även materiella förutsättningar var begränsade. Dom instrument och den musik som fanns i hans hemstad var också väldigt dyra och av den anledningen inte tillgängliga för honom. Han fortsatte med musikintresset efter han var 17 år och lyssnade då bara på musik. Efter att ha tjänstgjort i militären så fick han sociala problem och gjorde ett avbrott med musiken. Det var inte ett frivilligt val men då han blev hemlös och fick problem med missbruk så fanns det inte längre möjlighet för honom att utöva musik förrän efter han flytt landet.

B å andra sidan fortsatte att utveckla sitt musikintresse i militären och via band på universitetet. Trots att han inte studerade på universitetet så knöt han sociala kontakter som vid tillfället tillät honom att sysselsätta sig med musik på ett sätt då han både kunde utveckla sina färdigheter och få bekräftelse från sin omgivning, den yngre generationen i Teheran. Han beskriver dock en konflikt mellan det nya musicerandet och den klassiska skolningen som han hade kunnat ta del av sen tidigare. B hade inte samma motstånd till musik i sitt hem och fick höra och uppleva musik från tidig ålder där. Han fick också gå i skola för klassisk och traditionell musik vilket kan utläsas av citatet ovan. I dom sena tonåren så beskriver han att han kände sig nedtryckt av den klassiska musiken och att den andra musiken var mer givande och att han fick bekräftelser från omgivningen. Han skaffade instrument och investerade i sitt intresse i Iran och i samband med detta och då han uppträdde framför publik och fick fans så beskriver han ambitioner som är sociala och att instrumenten och musiken blev en källa för bekräftelse från omgivningen och för honom att utveckla en persona. När B pratar om Irans musikaliska historia och samhällsklimatet då han växte upp så säger han såhär:

B - "It is a huge history of music in that land, always have been but pushed down for 30

years, just imagine, and then they allow this kind of music. The people that know it from before, they still love it [...] but the kids born, the first generation, after the revolution, after the brainwashing system, they still äähhu, "what the fuck is this"? Because it's the only thing that's coming from the stupid paradoxical thing... and not even close to honesty and truth or something."

Samtliga deltagare nämner samhällsklimatet efter revolutionen som ett hinder. Ena deltagaren A har vid den tiden redan ett jobb och försörjning medan två av dom andra deltagarna inte fått uppleva Iran innan revolutionen och upptäcker och utvecklar sitt intresse för musiken parallellt som dom utvecklas i ett land där det finns restriktioner på musik och musikutövande. För B och C så kommer musikutövandet och musiken som är tillåten även att representera kontrollen som samhället har över dom och det blir även jämfört med vad musik och musicerande innebär i omvärlden.

C beskriver att han först flyr till Indien och där återknyter till musiken efter att ha träffat en munk. Väl i Europa sen så sätter han igång med allt, inte bara musik utan konst i alla former. I Danmark så går han på en konstskola men sysselsätter sig enbart med musik som inte ingår i studierna på skolan.

Informanterna delar med sig av väldigt olik information gällande deras erfarenhet av att musicera i sitt hemland med vissa gemensamma nämnare. När de kom till Sverige var detta något som hängde kvar och förutsättningarna för att nå ett framgångsrikt och meningsfullt aktivitetsutförande är därför även dom väldigt olika. Aktivitetsutförande, intresse och ens aktivitetsrepertoar är en del av ett kontinuum och därför är det bakgrundsstycke som beskrivs här ovan nödvändigt för att kunna förstå hur informanterna sysselsätter sig och framför allt uppnår meningsfullhet genom musicerandet i den nya miljö de befinner sig i nu.

Förutsättningar för Musicerandet i en ny kontext

Samtliga informanter hade etablerat ett förhållande till musik och en värdegrund i samband med utövandet av musik som var knuten till kontexten av Iran. I samband med migrationen stötte vissa av dem på hinder i Sverige kopplade till detta. Vissa kunde inte längre prioritera musiken och tog därför ett uppehåll på grund av att de ansåg att det var viktigare att skaffa sig

en försörjning och lära sig språket. Andra såg samma prioritering som ett medel för att kunna bibehålla en meningsfull sysselsättning med musik. Det förekom för många en period av osäkerhet inför de första mötena med åhörare eller publik efter att de hade kommit till Sverige. Samtliga informanter uppgav en initial svårighet att hitta plattformar för sitt utövande och därmed också att hitta en publik. Den kulturella skillnaden mellan öst och väst blir också påtaglig för en av informanterna som upplevde en svårighet att spela med personer som han behövde förklara sin kulturella historia inför och härledde detta till en grundläggande olikhet i hur man värderar kreativitet mellan just Öst och Väst. Han uttrycker det såhär med egna ord:

“Jag lyssnade på nånting roligt faktiskt, i västland så säger man att kreativitet kommer från hjärnan, man tänker... men i India å så man säger att det är inte så, kreativitet kommer från hjärtat. Och därför dom i väst säger att alla genier och stora folk dom hamnar i psykiatri eller självmord. Men i öst dom genier blir heliga. Till sist dom blir helgon, man säger inte att nån som är geni är galen för att man är kopplad till den kreativitet från hjärtat. Om man göra nånting sånt, inte så mycket från hjärnan” - C

Den kontextuella aspekten av ett framgångsrikt aktivitetsutförande och även identitetens sociala förutsättningar i en ny kontext blir här tydliga. Aktiviteten som för vissa hade en ganska låg utmaning blev i den nya kontexten mer utmanande och ibland en utmaning på ett helt nytt sätt. Det tog ett tag för samtliga att hitta förutsättningarna för att kunna utföra aktiviteten på ett meningsfullt och tillfredsställande vis, ett vis som stärkte en känsla av välbefinnande och sammanhang. Vissa var fortfarande i en process att finna detta då intervjun utfördes.

En informant fann att det ”svenska” förhållningssättet till kändisskap och framgång hjälpte honom att anpassa musicerandet och ta kliv i sin personliga utveckling som annars hade varit svåra att göra. Han uttryckte stor tacksamhet för detta och beskrev det bland annat såhär:

“Because I think in here, in this country you have time. No need to rush no need to show yourself to anyone. It is direct coming from the mentality of the Swedish society also to give you this idea that maybe it doesn't matter to be the one up there so much. [...] Yeah a little bit Swedish society helped me. My music make me more uncomfortable because I could get a lot of appreciation but it was too much that I really feel in my life like for example in five

minutes. "Wow, you play awesome it's so good, wow I could hear you from the window,, blablabla" Just passing. Then I go back to my life and it doesn't exist. I am afraid of enjoying, of getting the joy from the audience because that kind of addiction that I had before. I want to be little bit back maybe someone else in front to just get the attention and I just enjoy the music and play a little in the back. [...] it's kind of a sweet fight for me, but, I think changing is happening with the age and I had this opportunity when I was 28 years that from something very mixed and random and like... no one knows what happens tomorrow. Just floating and flexible and total anarchist, not believing any fucking system because every system in that country erhhh demonstrate and like ignore every other system so everything is basically not for sure. And... to this opportunity here in this society, this blank, no one knows you. You can try to find it back like a baby, like a small kid again. It's sad cause you could have had that opportunity to continue that in this life but now you can live a double life in one life. [...] I was so amateur so I learned that in Sweden it is not really the main thing that erhhh... How do you say, to be something special there. It's in the blood, no one thinks about this but it is kind of this mentality in the society. For me it's like okey I lived this life for 28 years, now I'm here. It's new kind of audience also, I know I am learning a little bit in this society to if I want to do something I do it in the right way." - B

En annan av informanterna sökte sig till Iranska föreningen där han mötte stort motstånd och fann miljön som direkt motverkande för att han skulle kunna utöva musiken på ett tillfredsställande vis. Upplevelsen beskrivs som förödande för upplevelsen av hans hälsa.

"När jag inledde och dom såg att jag kan spela lite dom dumpade mig. Nånstans, den enda plats i Malmö som jag kunde visa vad jag kan eller lära mig nånting det var Irans förening. I Iran det finns jättemånga platser där man kan gå och ge och ta. Det hjälpa dig att man lära musiken. [...] Jag fick inte det, jag förlorade 10 år, jag kunde inte jobba med musik. Bara för att ingen var att hjälpa mig." - A

Möten med musik mellan svenskar och informanterna tog som sagt tid att finna och var för många en svår process som i slutändan både beskrevs som tur och som en följd av chansartade möten och för andra genom arbete, träning och introspektion. När detta däremot inträffat så fanns det många positiva och uppmuntrande aspekter som gav förhoppningar och förväntningar på framtiden vilket motiverade och möjliggjorde ett vidare fortsättande och ökat värde i aktiviteten. För en del så innebar musiken och konstnärligheten också att man

hade erfarenheter och utvecklat förmågor som i vissa fall gjorde det lättare att kämpa och anstränga sig i det nya värdlandet. I andra fall beskrev en informant att konstnärligheten kunde vara ett hinder då det enligt denna var svårare att nöja sig med enklare arbeten, underförstått att det är dessa arbeten som fanns tillgängliga trots en utbildning från hemlandet. En informant säger uttryckligen att han behöver utmaningar och ibland faktiska begränsningar för att kunna utveckla sitt musicerande och uppleva en tillfredsställelse med sitt skapande. Förutsättningarna var många och beskrevs som komplicerade både vad det gäller materiella förutsättningar men framför allt sociala. En "kind of sweet fight" som en deltagare beskrev verkar ha varit något som alla hade gemensamt i den nya kontexten under en viss tid och värdena i den kampen beskrivs här nedan. Värden kommer ibland in att kommentera direkta förutsättningar också så som materiella eller sociala men denna avgränsningen är gjord här för att försöka få med så sammantagen bild av informanternas material som möjligt och att bibehålla det arbetsterapeutiska perspektivet i sin helhet.

Upplevd meningsfullhet i musicerandet enligt värdetriaden

För att besvara syftet gällande meningsfullhet användes en deduktiv analys av materialet som tolkar materialet enligt dimensionerna i ValMo-triaden. Värdetriaden utgörs av: *Konkreta värden*, *Sociosymboliska värden* och *Självbelönande värden* vilket utgör rubrikerna här nedan.

Konkreta värden

Samtliga informanter har prioriterat och prioriterar även idag musiken i deras liv på ett sätt som tydligt illustrerar aktivitetens värde. De inneboende värden av aktiviteten besvarades av samtliga deltagare om än med olika svar som görs tydligare under gällande rubriker. De värden som beskrivs som "konkreta" handlar om påtagliga resultat, utvecklandet av förmågor, och hanterandet av negativa känslor och nedstämdhet.

Ett konkret värde som tidigt togs upp av alla var träningen och utvecklandet av informanternas musikaliska färdigheter. Att bli bättre och att bemästra instrumenten och musiken gav informanterna en känsla av kontroll. Publikens roll i att uppmärksamma och bekräfta denna förmågan var också viktig för upplevelsen av meningsfullhet. Att genom popularitet och uppmärksamhet få påverka andra genom musikens idéer och känslouttryck var

ett värde som många upptäckte i samband med det tidiga utövandet av musiken. Under tiden i Iran så hade musiken en funktion av att vara avreglerade och uppmuntrande till individuella uttryck och frihet för såväl dom själva som åhörare. Uppträdanden med musik krävde antingen en slags frikoppling av känslomässiga filter som gjorde att man kunde släppa ut ”allt” via musiken eller ett bemästrande av känslor via musiken för att kunna förmedla precis dom känslor man vill förmedla på ett metodiskt och kontrollerat vis. Detta förutsatte en känsla av kontroll och närhet till sina känslor vid utförandet vilket bidrog med en självterapeutisk aspekt som resulterade i ett ihållande lugn för vissa av informanterna.

Även pengar och lön för sitt musicerande förekom bland informanterna vilket var ett av dom tydligare värdena som är direkt materiella. Detta var framför allt viktigt i ett tidigt skede i deras liv vilket är beskrivet i livshistorien ovan. Då två av informanterna hade ambitioner att sysselsätta sig med musik i under tonåren så krävdes materiella investeringar för att få bra instrument bland annat och för att kunna sysselsätta sig med träning.

De sociala värdena, med hinder för meningsfullhet och förutsättningar för att kunna musicera beskrevs av alla informanter på ett eller annat vis i intervjuerna. Det var i mötet med andra som musiken utvecklades för många. Genom att blanda kulturella uttryck från Iran och andra världsländer, i möten med andra och efter att själv ha inspirerats så kunde det också ge informanterna en känsla av tillhörighet och tro på framtiden. Det framgick att musikaliteten som utvecklats i Iran också blev en slags alternativ merit och representation av färdigheter och förmågor som var mer universella och omedelbara att visa upp än vad exempelvis en högskoleutbildning var. Det krävdes bara ett uppträdande för att meritera och bekräfta färdigheterna. Detta var viktigt och blev ett sätt för flera av informanterna att hävda sig från en position där man lätt kunde bli missförstådd i den nya sociala kontexten. Musiken beskrevs av samtliga som något som stärkte självförtroendet, speciellt i samband med god respons från publik och särskilt viktigt var det när responsen på traditionell persisk/iransk/kurdisk musik från svenska åhörare var tillfredsställande. På frågan om musikens betydelse är annorlunda i den Sverige jämfört med den Iran så svarar en informant:

”Nej det är samma sak, men här man får bättre känsla. För folk tycker om din musik som har aldrig hört den och det är inte deras språk heller. Men dom kan få rätt känsla för den musiken och dom tycker om det.” - A

Det förekom också en direkt påverkan på humöret i samband med utövandet, antingen genom att förstärka och bearbeta tunga känslor eller genom att glömma och koppla bort ångest. Det fanns tillfällen då aktiviteten uppfyllde kortsiktiga konkreta värden men ändå medförde en känsla av tomhet i längden då en av informanterna inte ansåg att han hade ett ärligt och korrekt förhållningssätt till aktiviteten. Informanten beskriver det med en målande liknelse på följande vis:

”I remember all this stories from bergman, once this guy talks about this chinese man that makes this bell. One guy from china wants to like, the king orders this guy to make this big big bell for something religious. And this guy first do it and thinks he will impress the king and he cant make it good. I will make a lot of money I have to make it happen, and he fails. And then the next time he thinks: I have to impress the people and he fails again. Until he is just like alright I'll just make this fucking bell and doesn't care and then he makes a good bell.” - B

Författaren och intervjuaren av informanten tolkar detta uttalandet i sin kontext som kopplat till hur informanten upplevt den svenska kulturens förhållningssätt som togs upp tidigare då dom sociala förutsättningarna beskrivs. Det kan också tolkas utifrån att musciserandet som aktivitet går från att ha inneburit en sak som utövare på en plats under en viss tid i personens liv till en ny, senare period i personens liv på en ny plats. Gränserna mellan olika värden är inte alltid hel tydliga och en och samma aktivitet kan betyda flera saker samtidigt, och väldigt olika saker vid olika tidpunkter.

Socio-symboliska värden

Inom denna kategorin återfinns vi värden som är indirekt kopplade till aktiviteten. I ValMO modellen så delas dessa värden upp i tre underkategorier: Personlig, sociokulturell och universell. På ett personligt plan så är det individens egna föreställningar om aktivitetens värden och meningsbärande innehåll som fokuseras. Inom det sociokulturella planet så är det fokus på olika sociala sammanhang. Detta kan exemplifieras med etniska grupper, genus, åldersspecifika, medel eller arbetarklass. Till den socio-symboliska värde dimensionen tillkommer aspekter som identifikation och ickeverbal kommunikation genom aktiviteter. Det är också värden kopplade till specifika kontexter. Den universella kategorin fokuserar på

universella värden och kvalitéer och i boken ValMO-modellen så exemplifieras aktiviteterna sång och dans som något universellt förekommande.

Informanterna beskriver hur dom inte uppfattade eller reagerade på innehållet i musik vid tidig ålder och först när den kreativa processen betraktades utifrån och i kontrast mot regeringens förtryck så kom musiken att symbolisera något annat för vissa av dom. Tidigt fanns det en uppfattning om att musiken handlade mycket om kärlek och andra kanske allmängiltiga känslor för vissa. Musiken kunde representera ett kulturellt alternativ i Iran som också i längden kom att representera ett politiskt alternativ och en strävan efter större individuell frihet. I samband med detta så fick vissa genrer en typ av innebörd medans andra fick en annan. Rock och elektrifierad västerländsk musik blev för vissa, just då, en symbol för frihet och motstånd för de informanterna som var unga och växte upp efter revolutionen. Detta var ett tydligt värde som problematiserades mycket för två av informanterna. Den ena var tydlig med att beskriva att man på nytt omvärderat den traditionella och klassiska musiken då denne blivit äldre och en annan av informanterna beskrev samtidigt entusiastiskt första upplevelserna av västerländsk musik och en skepticism mot västerländsk musiks kommersialitet vid tiden för intervjun. Under intervjun med en av informanterna så reflekterar han över den västerländska musikens inflytande på hans liv något annorlunda och nämner musikens makt och inflytandet som en typ av propaganda från västvärlden. Vid tiden för intervjuerna så tolkades det som om samtliga informanter hade en nära relation till traditionell musik från deras uppväxt. Den informanten som var uppväxt i Iran innan revolutionen beskriver inte ett lika problematiskt förhållningssätt till den traditionella musiken. Han anser att det är viktigt att man som migrant har möjlighet att återkoppla till den i ett nytt värdland då det stärker en stolthet över ens kulturella arv som han kan tycka saknas hos många av hans landsmän. För de personer som utvecklade en revolt via musiken och utövandet så verkade dom Socio-symboliska värdena på den sociokulturella nivån väldigt befästa och komplicerade i förhållande till den Iranska kontexten. Den var skapt och utförd specifikt för den yngre generationen till en början men trots detta så fanns det en enad uppfattning om att musiken på ett personligt plan var väldigt tätt sammankopplat till känslor som kärlek och glädje. Informanterna beskriver musiken som en del av deras ”jag” och personligheter och nånting som är så tätt kopplat till känslolivet att det gör musicerandet kulturöverskridande.

”Vi kan inte neka det för att våra, folkets känslor är gemensamt, med alla. Det är därför vi kan, du kan [pekar på intervjuaren], mycket om musik också för att det finns nån känsla där

som kan va gemensam med dig. [...] inte bara musik men vilken konst som helst. Du har mest kontakt med dig själv, det är det viktigaste.” - A

Flera informanter beskriver den skapta musiken som berättelser om livshistorier och avspeglingar av själen. En av dom problematiserar detta då han talar om en vilja att uppnå en del av de konkreta värden som nämndes under förra rubriken, framför allt jakten på uppmärksamhet och bekräftelse via utövandet. I efterhand beskrev han att det fanns en faktisk fara med den typen av personlig socio-symbolisk representation via musik. I samband med migrationen och den svenska kontexten hittades nya förhållningssätt och informanten beskrev det som att en ny identitet, inte skapades på samma sett, utan att den realiserades, med viss försiktighet. I detta uttalandet ser vi hur informanten fann en ny identiteten i den svenska kontexten med hjälp av musiken som redskap.

”...you need the courage to step inside this. You are not going to play for anyone, it's not the part of your fucking personality. You are not going to represent yourself as a good person if you play good music, or bad music. [...] in this country [sverige] you have time. ...”

I och med den sociokulturella insikten upplevdes åter meningsfullhet i aktiviteten efter en inledande period av svårigheter med utövandet och en generell svårighet att uppleva meningsfullhet i vardagen.

Trots att det inledande intresset för informanterna ibland handlade om en framtida karriär så lyfter flera av individerna vikten av att distansera sig från kommersiella ideal kring musik och tar avstånd från att producera musikaliska produkter som maskiner. Idealen handlar istället om att förmedla den ovan nämnda livshistorien och att relatera musiken till sina egna liv, andras liv och kontexten de befinner sig i. Framför allt om att få fortsätta sysselsätta sig med musiken och att ha musik i deras liv vilket är tydligt då det för vissa informanter verkar prioriteras för saker som för andra skulle ses som basala behov.

Samtidigt som dom relaterar skapandet, texterna och musiken till sina egna liv så tar informanterna upp musikens kommunikativa förmåga som ett väldigt viktigt värde i det nya landet. Dom upplever att musiken har möjlighet att förmedla en komplexitet av känslor och djup som annars är svårt att kommunicera med ord. I mötet med Svenskar, som följd av en god respons, så har detta varit en viktig faktor för att uppleva delaktighet och social acceptans

och från omgivningen. Aktiviteten och kommunikationen via den har varit viktigt för att minska det kulturella avståndet som vissa upplevde vid andra situationer. En av informanterna beskriver det på ett väldigt talande vis och målar upp en scen där själva utförandet är blandat med självbelönande värden men där kommunikationen har tydliga Socio-symboliska värden:

”Det var en sån relaxation, du vet. Det har nånting också... mycket nånting med kommunikation med andra också. Det är liksom, Alltså, ehmm, Det är inte lätt om man berättar hela sitt liv till andra liksom och när man är å reser när du är okänd, man har inte tid att berätta till andra liksom, till nån okänd på nått tåg. Man blir alltid så, inte i kommunikation med andra. Men när man får spela musik eller komma där och spela musik alltså i början är man så känsligt det känns och man får, ”ååhh” ecstasy. Wwshoo.” - C

Självbelönande värden

De värdena beskrivna i detta kapitel är värden som ger direkt njutning och har potential att övergå till flowupplevelser som beskrivna av Csikszentmihalyi(1992). Värdena beskriver en stark glädje kopplad till skapande och görande, upplevelserna kan ibland liknas vid transcendentala upplevelser där tid och rum glöms bort och en spirituellt upplevelse uppstår.

Det var självbelönande värden som inledningsvis fick samtliga att sysselsätta sig och intressera sig för musik både som fenomen och som aktivitet. Inledande erfarenheter i sammanhang där musiken framfördes live var enormt känsloladdade upplevelser för vissa medan upplevelsen av musik i hemmet var likväl så njutningsfyllda för andra. Moderns sång och dans beskrivs som tidiga minnen av musik som än idag ger mycket glädje när en informant berättar. Känslor som beskrivs i samband med inledande möten med musik är eufori, extas och en känsla av magi. För en informant var det som att upptäcka en ny sorts skönhet. Flera av dom här händelserna har exemplifierats från citat i de andra resultatkategorierna. På frågan om vad musiken i samband med barndomen betydde så svarade en informant:

”Då var det för mig mest high on life och extacy, dans och sjunga. Maximal glädje, jag var inte musiker.” - C

Även inledande utövande och träning under strukturerade former beskrivs på liknande sätt.

Informanterna beskriver det som en unik upplevelse i Iran.

”So we went to this music course in summer, me and my sister, [...] it was magical, better than anything I have ever experienced in that country before. So I was like what the fuck is happening? Is it existing this thing? Like fantasy, different part of your life that is not related to any other part.” - B

De första mötena med västerländsk musik, som beskrevs i det tidigare kapitlet ur ett socio symboliskt värde, tangerar också de transcendentala och omvälvande upplevelserna som informanten här ovan beskriver. En av informanterna, som intervjuas på sin arbetsplats innan öppning, berättar hur musiken kan distrahera honom och skärma av honom från omvärlden på ett vis som väldigt väl beskriver flowupplevelsen:

”Men för mig som ja eh, min ekonomisk beroende inte av musik. Jag älskar det och jag leker med musik och blandar det med mina känslor. [...] Om du ser här, jag har instrumenten, när det inte är nån här jag börjar spela. När jag får känsla, vem som helst kommer in, jag stoppar inte, jag stoppar inte för kunder.” A

Under intervjun så framkommer ett förhållningssätt till musikaliskt utövande där det används som en typ av meditation där omvärldens bekymmer försvinner och de befinner sig i nuet. Detta kan kopplas till de konkreta värdena som beskrevs där ett ihållande lugn uppstod efter aktiviteten. Det konkreta värdet var resultatet av lugnet men under det faktiska utövandet så var det en belönande upplevelse där tid och rum försvann och där all koncentration var riktad på görandet och skapandet. ”Meditationen” eller den terapeutiska upplevelsen var å andra sidan inte alltid ett lugnt utövande, det fanns också tillfällen där aktiviteten tillät att informanterna avreagerade sig genom musiken och fick utlopp för känslor på ett obehindrat och skam fritt vis. Dessa tillfällen beskrevs som privata och förekom inte i samband med uppträdanden men var likväl tillfällen där engagemanget och uppsluppenheten i aktiviteten var total. I samband med dessa värden så beskrivs också en känsla av depression utan musik och utövandet av musiken som ett måste för att kunna ha en meningsfull vardag. För vissa resulterade det i att man var tvungen att prioritera musiken framför nära relationer som inte var stöttande i utövandet och för andra så skapades relationer med specifika människor som visade stöd och förståelse för aktiviteten. Musiken beskrevs av en informant som medicin vilket symboliserar betydelsen av ovanstående resonemang. Ibland beskrivs också detta som

något som i slutändan blir destruktivt, när musiken tar över deras vardag och blir en outhärlig jakt på tidigare upplevelser. När detta inträffade för en av informanterna så fick insikten honom att omvärdera och skapa ett nytt förhållningssätt till musiken. Gemensamt för informanterna var en insikt i vikten av känslomässig balans i samband med utförandet inför publik och friheten att släppa loss känslor när de tränade. I vissa fall kunde materialet från intervjuerna verka motsägande när informanterna på ett ställe beskriver musiken som harmlös, läkande och inspirerande. Senare, på andra ställen i intervjun, beskrivs musikens inverkan på hans liv med fokus på negativa upplevelser och en fixering som verkar destruktiv.

Den nära kopplingen mellan känslolivet och aktiviteten musik, vare sig det gäller lyssnande eller utövande är i högsta grad en spirituellt upplevelse för informanterna i detta arbete. Det är denna upplevelse av transcendens och lycka som fått dem att bli musiker och också denna känsla som till viss del driver viljan att kommunicera via musik och dela med sig till andra i förhoppningen att de kan uppnå samma känsla till musiken som de.

Spiritualitet kan beskrivas som en uppfattning om ett kall i livet och en upplevelse av ett högre jag. Musik tycks ha väckt en känsla av ett liknande kall och en medvetenhet kring ett behov att tillfredsställa själen. Det är inte bara en aktivitet som för dessa individer varit medvetandegörande utan också ett redskap för att fortsätta utforska detta behov, inte bara mätta det. Musikens roll i informanternas liv är avgörande för hur informanterna upplever meningsfullhet i sin vardag samtidigt som den speglar den.

Diskussion

Resultatdiskussion

I resultaten får man en inblick i vikten av att hantera den nya kontexten Sverige. Det blir också tydligt hos informanterna hur man genom aktivitet kan anpassa sig och utvecklas som individer och återskapa eller utveckla en identitet. I informanternas uppväxt så beskrev informanterna hur aktiviteten musik och musikaliskt upptäckande spelade en betydande roll för det Sociokulturella medvetandet som enligt Kohlbergs och Eriksons utvecklingsteorier utvecklas i tidiga tonåren (Christiansen & Baum, 2005 s. 53). Eriksons femte stadie i

utvecklingsteorin har med formationen av en identitet i förhållande till sin omgivning att göra. Om en individ kan möta omgivningens och personliga krav och samtidigt inte förlora ens uppfattning av självet så går individen vidare till nästa stadie. I materialet från informanterna finns exempel på både framgångsrika och mindre framgångsrika lösningar från detta stadie som får följder för hur informanternas relation med musik fortlöper. I samband med den positiva förstärkningen som informanterna upplevde från omgivningen så verkar det som om det går att fortsätta att utveckla musikaliteten och identiteten med aktivitetsutövandet. Byte av kontext kan vara traumatiskt och lösningen på det krisstadiet kan enligt Christiansen & Baum (2005, s. 53) resultera i en större upplevelse av meningsfullhet och i förlängningen en god upplevelse av hälsa. Informanten som inte upplevde samma stöd för musikintresset från omgivningen i hemlandet upplevde en period av misstro, ångest och missbruk vilket påverkade välmåendet negativt. Alternativt så var det en period av misstro följt av missbruk och ångest som av andra skäl gav upphov till att personen inte kunde sysselsätta sig med musik. Vad som är orsak och verkan är inte alltid klart. Resultatet belyser musiken som meningsfull aktivitet och dess betydelse och innebörd för informanterna och tar därför inte upp kringliggande men likväl bidragande orsaker till utvecklingen hos dessa människor.

En informant säger uttryckligen att han behöver utmaningar och ibland faktiska begränsningar för att kunna utveckla sitt musicerande och uppleva en tillfredsställelse med sitt skapande. Detta är något som stämmer väl överens med Csikszentmihalyi's Flowmodell (1992).

Då en av informanterna introduceras till universitetskulturen i Iran så blir det också tydligt att de sociala faktorer som musiken kan förutsätta och påverka kan vara väldigt viktiga för individer. Iran har ju en unik kontext och har speciella förutsättningar för ett musikaliskt aktivitetsutförande men resultatet för den här individen är ändå talande.

I både den konkreta värdedimensionen men också i den självbelönande är kopplingen till humöret tydlig. Där beskriver informanterna att de kortsiktiga, konkreta värdena, kunde bli alltför styrande och belönande för att det skulle resultera i ett långsiktigt välmående. Detta stämmer väl överens med den arbetsterapeutiska litteraturen både vad det gäller de omedelbara belöningarna och ”missbruket” av flowupplevelser (Erlandsson & Persson, 2015, s.39-43). Beskrivningen av att man "förlorat tid" då man inte haft möjligheten att kunna utöva musik och att man under den tiden upplevs sig som deprimerad stämmer överens med begreppet aktivitetsförlust (Whalley & Beagan, 2017). När någon är förhindrad från att ägna

sig åt meningsfulla aktiviteter, vilket enligt WFOT (2006) är en rättighet för alla människor, så får det betydande och förödande effekter på upplevelsen av hälsa (Whiteford, 2013; Townsend & Polatajko, 2007).

En av informanterna har uttryckligen förhoppningar om att använda musik som ett hjälpmedel för migranter i Sverige. Detta är baserat på vad musik betyder för honom och aktivitetens roll i hans liv, som beskrivs som stärkande för självförtroendet, utvecklande av hans identitet i en ny kontext och som om det främjar en kulturell stolthet. Ur ett identitetsteoretiskt perspektiv och framför allt relaterat till etnisk identitet så stärkt hans förhållningssätt. I projektet *Musiken och Jag* (Bossius & Lilliestam, 2011, s. 59-63) så kan man läsa att informanter som var födda i Sverige av föräldrar som invandrat sökte upp traditionell folkmusik och folkdans för att stärka sin etniska identitet och självförtroende. I bakgrunden av detta arbete så kan man också läsa hur etnicitet är en betydande faktor och oftare markeras i identifikationen för personer som är utlandsfödda men också av andra generationens invandrare. Peterson och Ålund (2007) beskriver unga människor med en invandrad bakgrund och ett socialt utanförskap. Dom menar att dessa unga människor utvecklar identiteter som är stärkande för deras grupper och att utvecklandet sker i en konstruktiv ”dialog” med resten av samhället. En upplevelse av att man inte har samma möjligheter och rättigheter som inrikesfödda finns men författarna har en tilltro på att ungdomars identitetsskapande förutsättningar för framväxten av inkluderande gemenskaper och utåtriktade dynamiska processer (Peterson & Ålund, 2007, kap 10). Om man ska ta resultaten i denna studie på allvar och vad en av informanterna menar att musiken och möten med musik kan göra dels för den individuella känslan av social inkludering, och dels för ens etniska stolthet i identiteten så kan musik spela en viktig roll i denna dialog mellan individer och samhälle och mellan samhällsgrupper. Detta har tydliggjorts med hjälp av ett arbetsterapeutiskt perspektiv och ValMO-modellen.

Implikationerna för folkhälsoarbete är som en följd av ovanstående resonemang också tydliga. Musik som verktyg i socialt arbete kan stödjas i resultaten av detta arbete. Detta kan innebära en relevans för flera olika yrkesgrupper (till exempel psykologer, socionomer, arbetsterapeuter, behandlingsassistenter etc.). Behovet av att skapa mötesplatser och plattformar för utövandet av musik och mångkulturella uttryck i det offentliga rummet stärks också av resultatet i studien, främst mot bakgrund av informanternas beskrivningar av svårigheten att hitta existerande plattformar men även svårigheten att hitta plattformar för möten med Svenskar via musiken. Jag vill med detta tillägga en fotnot om vikten av att inte

vara beslutsfattare som löser ett problem utan som bidrar till att ge och engagera de människor som problemen rör, verktygen för att själva besluta kring sin egen lösning. (Reyes, P., Molinas, I. och Mulinaris, D., 2005).

Implikationerna för klinisk arbetsterapi är begränsade men rollen av konstnärliga intressen i människors vardag kan stärkas. Detta skulle kunna vara viktigt att ha en medvetenhet kring, inom det kliniska arbetet när man diskuterar en klients vardagsrutiner eller om de har så allvarliga problem med att finna meningsfullhet i vardagen att de söker sig till sjukvården på grund av psykisk ohälsa. Vid ett specifikt möte med en musikintresserad klient från Iran så kan detta arbetet ge uppenbart användbar information för det kliniska arbetet.

Metoddiskussion

Metoden som valdes i detta arbete och urvalet av deltagare som ställt upp kommer här att problematiseras.

Det finns alltid risker med kvalitativa intervjustudier kring objektivitet och huruvida studien går att replikeras eller ej. Då studien är intresserad av en subjektiv upplevelse så kan man bedöma resultatet som objektivt om det är en individs upplevelse som framförs och att författarnas tolkningar är klagjorda och tydliga i arbetet. Det finns å andra sidan alltid en risk för teoriladdning i både analysprocessen och vid intervjuerna. Instruktionerna om hur man utför en intervju, utifrån vetenskaplig litteratur, har följts. Dessa instruktioner poängterade vikten av avslappnade miljöer och ett öppet samtal (Hallberg, 2002; Lundman & Graneheim, 2012; Kvale, 2008; Weiss, 1995). Vissa informanter hade en tydlig bild, som skapats i förhand, av vad de ville förmedla vilket skulle kunna påverka validiteten i informationen om det inte vore för användandet av en frågeguide som var baserad kring syftet.

Eftersom arbetet har utförts av en ensam författare så har innehållsanalysen, kodningen och kondenseringen inte fått samma automatiska kontroll som den hade fått om det varit två författare som diskuterat processen och enats om tolkningarna. Handedaren i detta projekt har däremot bidragit till en medanalys och via översyn och granskning av skriv och analys processen givit sitt godkännande. Stor vikt har försökts läggas vid detta i uttolkning av materialet och diskussionen om huruvida översättningar bör göras och i vilket läge under processen har förts för att inte kompromissa tillförlitligheten i resultatet och frånga vad

intervjupersonerna egentligen menat.

Att personerna inte talade svenska som modersmål är dock av vikt då materialet som samlats in har haft en speciell karaktär. Det transkriberade materialet från intervjuerna innehöll delar som var svåra att tyda och ibland svårare att tyda än om personerna talat svenska som modersmål. Försök att bibehålla informanternas formuleringar så långt in i kategoriseringsprocessen som möjligt har också gjorts för att inte färga slutresultatet.

Materialet har kodats och kategoriserats vid flera tillfällen och det uppstod förändringar i arbetet mellan att arbetet påbörjades och nu slutförts som kan ha påverkat tillförlitligheten i analysen men det borde ha skapat en större kännedom kring materialet då det bearbetats utifrån flera kvalitativa ansatser.

Slutsats

Denna studie har på ett tydligt och strukturerat vis, med hjälp av en arbetsterapeutisk teori och ValMo-modellen kunna visa på meningsfullheten och betydelsen av aktiviteten Musik i migranternas liv och därmed besvarat studiens syfte. De två första kategorierna som gav bakgrunden till informanternas relation till musicerandet visar också på hur olika erfarenheter man kan ha men hur viktig aktiviteten ändå kan vara för identitetsskapandet, personlig utveckling och upplevelsen av hälsa i samband med meningsfulla aktiviteter har också kunnat stärkas. Det faktum att musiken innehöll värde dimensioner som tillät känslobearbetning, personlig utveckling och kommunikation över kulturella barriärer stärker musikens och musicerandets roll som en viktig aktivitet för välbefinnande och meningsfullhet i vardagen för informanterna. Musikens sociala faktorer och estetikens roll i mänskliga aktiviteter stärks och aktualiseras via studiens resultat och visar på behovet av ytterligare studier kring ämnet. Studien kan även användas för att utveckla de samhälleliga möjligheterna till utövandet av musik eller likvärdiga aktiviteter för samtliga samhällsgrupper som uttrycker ett behov av rofyllda självvalda aktiviteter som har stor betydelse för meningsfullheten i deras liv.

Referenslista

Antonovsky, A. (1996). The salutogenic model as a theory to guide health promotion. *Health Promotion International*, 11(1) 11-18.

Bossius, T. & Lilliestam, L. (2011). *Musiken och jag : rapport från forskningsprojektet Musik i människors liv*. Göteborg: Ejeby.

Bradt J, Dileo C, Grocke D, Magill L (2011) Music interventions for improving psychological and physical outcomes in cancer patients. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, Issue 8. Art. No.: CD006911. DOI: 10.1002/14651858.CD006911.pub2.

Christiansen, C., & Baum, C. (Red.) . (2005). *Occupational Therapy: Performance, Participation and Well-Being*. Thorofare: Slack Incorporated.

Codex. (2013). *Forskning som involverar människan*. Hämtad 21 December, 2015, <http://www.codex.vr.se/forskarensetik.shtml>

Cox E, Novak M, Buettner P (2011) Managing agitated behaviour in people with Alzheimer's disease: the role of live music. *British Journal of Occupational Therapy*, 74(11), 517-24.

Csikszentmihalyi, C. (1992). *Flow: Den optimala upplevelsens psykologi*. Stockholm: Natur & Kultur

Eriksen, T. & Dalén, H. (2004). *Rötter och fötter : identitet i en ombytlig tid*. Nora: Nya Doxa.

Erlandsson, L-K. & Persson, D. (2014). *ValMo-modellen : ett redskap för aktivitetsbaserad arbetsterapi*. Lund: Studentlitteratur.

Hallberg, L. R-M. (Red.) (2002) *Qualitative Methods in Public Health Research: Theoretical*

Foundations and Practical Examples. Studentlitteratur: Lund

Hammarén, N. & Johansson, T. (2009). *Identitet*. Malmö: Liber.

Hsieh, H & Shannon, S. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative health research*. 15. 1277-88. doi:10.1177/1049732305276687.

Kielhofner, G. (Red.) (2002). *A model of human occupation: Theory and application*. (3e uppl.) Williams & Wilkins: Baltimore

Knox, P. & Marston, S. (2004). *Places and regions in global context : human geography*. (pp. 109-118) Upper Saddle River, N.J: Pearson/Prentice Hall.

Kristal-Andersson, B. (2001) *Att förstå flyktingar, invandrare och deras barn : En psykologisk modell*. Studentlitteratur: Lund

Kvale, S. (2008). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2a Uppl.) Lund: Studentlitteratur

LeVine, M. (2008). Iran. *Heavy metal Islam: Rock, resistance, and the struggle for the soul of Islam* (s. 172-210). New York: Three Rivers Press.

Lundman, B., & Hällgren, Graneheim, U. (2012). Kvalitativ innehållsanalys. I M. Granskär & B. Höglund Nielsen. (Red.), *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso och sjukvård*. (s. 187-201). Lund: Studentlitteratur

Pooremamali, P. (2012). *Culture, occupation and occupational therapy in a mental health care context: the challenge of meeting the needs of Middle Eastern immigrants* (s. 21-25) Malmö: Malmö högskola, 2012. Malmö.

Peterson, A & Ålund, A. (2007). Ungdomar och Identitet Hjerm, M. & Peterson, A. (Red.), *Etnicitet : perspektiv på samhället*. Malmö: Gleerups utbildning.

de los Reyes, P., Molina, I., & Mulinari, D. (2005) *Maktens (o)lika förklädnader: Kön, Klass & Etnicitet i det postkoloniala Sverige*, Bokförlaget Atlas: Stockholm

Said, E. (1979). *Orientalism*. New York: Vintage Books.

SCB statistikdatabasen: [Elektronisk resurs] *Statistical database*. (2017). Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Sixsmith A, Gibson G (2007) Music and the wellbeing of people with dementia. *Ageing and Society*, 27(1), 127-45.

Särkämö T, Tervaniemi M, Laitinen S, Forsblom A, Soynila S, Mikkonen M, Autti T, Silvenninen HM, Erkkilä J, Laine M, Peretz I, Hietanen M (2008) Music listening enhances cognitive recovery and mood after middle cerebral artery stroke. *Brain*, 131(3), 866-76.

Townsend, E. A., Polatajko, H. J. (2007) *Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being, & Justice Through Occupation*. CAOT Publications Ace: Ottawa

Weiss, R. (1995). *Learning from strangers: the art and method of qualitative interview studies*. New York: Free Press.

Westin, C. (2008) Om etnicitet, mångfald och makt. Darvishpour, M & Westin, C (Red.) *Migration och etnicitet: perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*. (kap 2) Lund: Studentlitteratur.

Whalley, K., Beagan, B (2017) Occupational injustice: A Critique. *Canadian Journal of Occupational Therapy*. 84:1, 58-68, doi: 10.1177/0008417416638858

Whiteford, E. G. (2005) Understanding the Occupational Deprivation of Refugees: A Case Study from Kosovo *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 72:2, 78-88, doi: 10.1177/000841740507200202

Wilcock, A. A. (1998). *An occupational perspective of health*. Thorofare: Slack

World Federation of Occupational Therapists . 2006 . Position statement on human rights .
Hämtad 18/5 2014 från <http://www.wfot.org/ResourceCentre.aspx>